Danse gør kun den, der er fuld eller gal

Dans i kirken er til debat. Kristeligt Dagblad satte den 4. september 2026 fokus på dansende præster. Eksemplerne var forskellige: Pernille Østrem, der dansede ved en fastelavnsgudstjeneste for ti år siden, og Jakob Damm Knudsen, der dansede til en konfirmation for tolv år siden.

Selv har jeg arbejdet med cirkeldans i kirken gennem de sidste tyve år, oftest ved særgudstjenester, hvor hele menigheden danser, og hvor den fælles bevægelse bliver en vej til fordybelse i dagens evangelium. Artiklen nævner også Langenæskirken, hvor Laboratoriet for Kirkedans gennem mere end ti år har arbejdet med dans som liturgisk udtryksform.
At dans deler vandene, er ikke nyt. Spørgsmålet er, om debatten efterhånden er ved at have overlevet sig selv. For måske handler debatten i virkeligheden ikke om dans. Måske handler den om noget langt mere grundlæggende: Hvilken plads vi giver den menneskelige krop i kirkens gudstjenester?

Kristendommen begynder ikke med en idé, men med en krop. Evangeliets vidunderlige udgangspunkt er inkarnationen: At Gud blev menneske i Jesus Kristus. Det kropslige er derfor ikke en hindring for mødet med Gud, men en del af det. Gud valgte at træde ind i verden gennem et menneskeliv med alt, hvad det indebærer af bevægelse, berøring, nærvær og relationer.
Set i det lys er det ikke mærkeligt, at mennesker gennem historien har brugt kroppen i deres gudsforhold. Vi knæler, folder hænderne, tegner korsets tegn, går pilgrimsvandringer og synger med hele kroppen som resonansrum. Hvorfor skulle dans principielt være anderledes?

At danse bevidst og liturgisk i kirken får i lyset af inkarnationen en særlig dimension. Det dansende menneske tager tråden op dér, hvor Gud selv har lagt den. Hvis Gud valgte kroppen som vej til at forny relationen mellem Gud og menneske, kan kroppen også være et redskab til at fordybe denne relation.

Alligevel vækker dans ofte modstand. Overskriften til denne kronik er hentet fra en tale af Cicero fra år 65 **f.Kr.:** ”Næsten ingen danser ædru, medmindre han er vanvittig”. Det er skarpt formuleret, men måske rummer mange af os stadig en flig af den tanke. De fleste af os danser først ved en fest, når vi har fået en genstand eller

tre. Og mange ville hæve øjenbrynene, hvis nogen pludselig begyndte at danse i en situation, hvor det ikke var forventet. Hvilket vil sige de fleste situationer.

Jeg husker en fortælling om en kommende bedstemor, der ved nyheden om sit første barnebarn simpelthen brød ud i dans af glæde. Historien blev ledsaget af skæve smil og bemærkninger om, at hun ikke var helt normal.

Men idéen om dans som noget upassende eller ukontrolleret har lange historiske rødder. Fra middelalderen og frem til den tidlige moderne periode blev dans livligt diskuteret inden for kirkens egne rækker. Mange skeptikere mente, at dansen hørte sammen med kroppen og den blev dermed sat i bås med menneskets ukultiverede og syndige natur. Da europæerne i 1500-tallet mødte oprindelige folk i Amerika, blev deres danse ofte fortolket som endnu et tegn på dansens forbindelse til det vilde og hedenske.
I hele reformationstiden var diskussionen om dans særdeles levende. Calvinistiske teologer så dansen som problematisk, mens lutherske stemmer i højere grad vurderede den ud fra dens formål og sammenhæng. Debatten kredsede om et spørgsmål, som stadig er aktuelt: Er problemet dansen i sig selv, eller det, mennesker bringer med ind i den? Det sidste synspunkt vandt efterhånden frem i lutherske kredse. Teologerne i Wittenberg konkluderede, at dans var res adiaphorae, altså hverken god eller ond i sig selv, men bestemt af intention og omstændigheder.

Martin Luther selv berørte emnet i en prædiken over brylluppet i Kana. Her afviser han tanken om, at dans i sig selv skulle være syndig. Problemet er menneskers ustyrlige begær, som kan vise sig lige så vel ved et middagsbord som på et dansegulv - eller endda i kirken. Derfor konkluderer han: ”Dans bare; troen og kærligheden lader sig ikke bortdanse.” Og tilføjer ”Dans som et barn, så skal dansen ikke skade dig”.

En lignende forståelse møder vi i Bibelen. Dans optræder mange steder i Det Gamle Testamente, men som teologer uden kropslig praksis har vi en tendens til at læse hen over teksternes kropslige elementer. Dog er dansen er påtrængende til stede i Det gamle Testamente. Da israelitterne reddes gennem Det Røde Hav, leder Miriam kvinderne i dans. Salmernes Bog opfordrer til at lovprise Gud med dans. Profeter danser, og i Ordsprogenes Bog danser Visdommen legende og frydefuldt ved Guds side, mens Han skaber verden.

Mest kendt er nok fortællingen om den næsten nøgne kong David, der danser foran pagtens ark. ”Og iført en linned efod dansede David af alle kræfter for Herrens ansigt”. I det bare lændeklæde danser kongen en dans fuld af spring og hvirvlende bevægelser. Som man kan forestille sig, delte dansen også vandene dengang. Mikal, Sauls datter, foragtede kongen for hans optræden og mente, at han gjorde sig selv til grin. Men David forsvarer sig med ordene ”Det var for Herrens ansigt, jeg gjorde det”. Han dansede for Gud, ikke for menneskers anerkendelse.

Her ligger måske en nøgle til debatten om dans. Det handler ikke om, hvorvidt vi må danse. Det handler om, hvad vi vil med dansen.
De to præster, som artiklen i Kristeligt Dagblad omtalte, havde begge en klar intention: at forkynde evangeliet. Det er svært at være uenig i den ambition, også selv om man måske ikke ville vælge samme form. Når dans anvendes som liturgisk

udtryksform, er dens formål hverken underholdning eller selvudfoldelse, men fordybelse, fællesskab og forkyndelse. Kroppen bliver ikke et alternativ til ordet, men de to væves sammen i kraft af bevægelsen.

Dog er vores kirke er stadig præget af et vestligt kropssyn, hvor det respektable menneske først og fremmest er et stillesiddende menneske. Et menneske, der læser, skriver, taler og synger, men ellers holder kroppen i ro. Tænkning opfattes som noget, der foregår i hjernens kontroltårn uafhængigt af kroppen, mens bevægelse ofte forbindes med det mindre seriøse, det irrationelle eller det følelsesstyrede.

Kirken har alvorligt brug for et opgør med det kropssyn, som hører til i fortiden og ikke harmonerer med hvad vi ved i dag. Moderne kropsfilosofi og forskning har gennem lang tid peget på, at menneskets erkendelse og relation til verden er uløseligt forbundet med kroppen. Vi er ikke bevidstheder, der tilfældigvis har en krop. Vi er kropslige væsener, og vores erfaring af verden begynder netop dér. Begynder i kroppen. Og kroppens element er bevægelse.

Men indtil videre passer kirken stadig i det billede religionshistorikeren Gerardus van der Leeuw tegnede i 1963, da han skrev: ”Kirken taler, synger, maler og bygger, men den danser ikke.”

Det er absolut muligt at ændre den fortælling. Gennem et seriøst arbejde med gudstjenesterum, hvor der er plads til kroppen. Hvor hele mennesket kan deltage. Ikke blot gennem ord og tanker, men også gennem bevægelse.
Er der plads til dans i kirken? spørger vi. Måske vi snarere skulle spørge: Er der plads til hele mennesket? Til krop, sjæl og ånd. Til dem, der danser uden at være hverken fulde eller gale.
Dem, der gør som David: Danser for Guds ansigt.

Anja Worsøe Reiff, sognepræst og dansleder